

แบบฟอร์มเสนอสาระหรือข้อความสำหรับบรรจุในร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน

(เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสาระหรือข้อความในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540)

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร. สนิท อักษรแก้ว **ตำแหน่ง/สังกัด** ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย 16/151 ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทรศัพท์ 02-503-3333 ต่อ 501 โทรสาร 02-504-4826-8 อีเมลล์ sanit@tei.or.th และ somrudee@tei.or.th

☐ เสนอในฐานะส่วนตัว ☒ เสนอในนามของผู้แทนเครือข่ายองค์กร ได้แก่ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ข้อเสนอมุ่งเน้นที่ระดมความคิดเห็น เรื่อง “มติดีสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญใหม่กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” วันที่ 22 มกราคม 2550 และจากผลการศึกษาของโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม)

สาระหรือข้อความที่เสนอลำดับที่ 1 เกี่ยวกับเรื่อง การยกย่องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่โดยยึดถือเนื้อหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

สาระหรือข้อความที่เสนอ :

การร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ควรให้ความสำคัญกับประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยเฉพาะในหมวดที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวไทย ในประเด็นต่อไปนี้

1. ควรนิยามความหมายและรายละเอียดของคำที่เป็นหัวใจของการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น “ชุมชน” “ชุมชนท้องถิ่น” “การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง”
2. ควรตัดวลีที่ต่อท้ายบทบัญญัติว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ออก และเพิ่มข้อความ/เนื้อหาที่ว่า “กรณีที่ยังไม่มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ/กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รัฐต้องกำหนดมาตรการการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญด้านสิทธิและการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ”
3. เพิ่มเนื้อหาที่กำหนดให้ศาลต้องตีความบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญโดยยึดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเป็นหลัก
4. ควรกำหนดระยะเวลาและหน่วยงานรับผิดชอบในการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน และหน่วยงานนั้นๆ จะต้องรายงานผลการดำเนินงานต่อรัฐสภาและสาธารณชนทราบ
5. ควรกำหนดให้มีกลไกการบังคับใช้กฎหมาย ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และควรมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิของประชาชนในการฟ้องรัฐ (รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ) ในกรณีที่รัฐไม่ปฏิบัติตามหลักการและเจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญ รวมทั้งควรกำหนดบทลงโทษในกรณีไม่ปฏิบัติตามอย่างชัดเจน

เหตุผลประกอบ :

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บรรจุสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้อย่างค่อนข้างครบถ้วน กว้างขวาง และครอบคลุมสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใน 3 มิติ/ระดับ คือ 1) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร คำชี้แจงของหน่วยงานรัฐ (มาตรา 58 และมาตรา 59) 2) สิทธิในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและจัดการสิ่งแวดล้อม (มาตรา 46, มาตรา 56 วรรค 1, มาตรา 60, และมาตรา 290) และ 3) สิทธิในการฟ้องดำเนินคดีกับผู้ก่อความเสียหายให้รับผิดและชดเชยความเสียหาย (มาตรา 28 วรรค 2, มาตรา 56 วรรค 3, มาตรา 61 และมาตรา 62)

อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวไม่มีการบัญญัตินิยามศัพท์คำสำคัญต่างๆ ไว้จึงทำให้มีปัญหาเรื่องการตีความ เช่น คำว่า “ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม” ในมาตรา 46 คำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ในมาตรา 46, 56, 76, 79 และ 290 และคำว่า “ชุมชน” ในมาตรา 56 เป็นต้น

นอกจากประเด็นเรื่องการตีความคำดังกล่าวข้างต้นแล้ว รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังมีปัญหาเนื่องจากวลีท้ายบทบัญญัติของบางมาตราที่ว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” วลีนี้ได้กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประเด็นสิทธิเสรีภาพของประชาชนในรัฐธรรมนูญไม่มีผลบังคับใช้จนกว่าจะมีการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญรองรับ มาตราที่มีประเด็นปัญหานี้ ได้แก่ มาตรา 46, มาตรา 56 วรรค 1, มาตรา 58, มาตรา 59, มาตรา 60, มาตรา 61, มาตรา 62 และ มาตรา 290

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ยังไม่มีการกำหนดกรอบระยะเวลาและไม่มีหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ รวมทั้งยังไม่มีกลไกการตรวจสอบ ถ่วงดุลอำนาจ และบทลงโทษกรณีไม่มีการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ทำให้การแก้ไขปัญหาลักษณะที่ผ่านมายังต้องอาศัยกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิมซึ่งยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติอย่างแท้จริง ประกอบกับรัฐบาลที่ผ่านมาไม่มีนโยบายหรือให้ความสำคัญกับการผลักดันเรื่องเหล่านี้ และแม้ว่ามาตรา 27 ของรัฐธรรมนูญจะได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะได้รับ ความคุ้มครองและผูกพันองค์กรของรัฐโดยตรงในการตราและบังคับใช้กฎหมาย ในทางปฏิบัติ พบว่า เมื่อมีคดีฟ้องร้องไปศาลและมีการอ้างเกี่ยวกับสิทธิในรัฐธรรมนูญ ศาลมักจะตัดสินยกฟ้องโดยอ้างเหตุผลว่ายังไม่มี การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญกำหนดรายละเอียดในเรื่องนั้นๆ ดังนั้น ในรัฐธรรมนูญควรระบุให้ศาลต้องตีความคดีต่างๆ ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญเป็นหลัก

☐ เป็นประเด็นแก้ไขในภาพรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

☒ วลี “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ที่เป็นอุปสรรคอยู่ในหมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 46, 56, 58, 59, 60, 61, 62 และ หมวดที่ 9 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 290

ลงลายมือชื่อ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550

แบบฟอร์มเสนอสาระหรือข้อความสำหรับบรรจุในร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
(เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสาระหรือข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร. สนิท อักษรแก้ว **ตำแหน่ง/สังกัด** ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย 16/151 ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทรศัพท์ 02-503-3333 ต่อ 501 โทรสาร 02-504-4826-8 อีเมลล์ sanit@tei.or.th และ somrudee@tei.or.th

☐ เสนอในฐานะส่วนตัว ☒ **เสนอในนามของผู้แทนเครือข่ายองค์กร** ได้แก่ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ข้อเสนอมายังเวทีระดมความคิดเห็น เรื่อง “มิติสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญใหม่กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” วันที่ 22 มกราคม 2550 และจากผลการศึกษาของโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม)

สาระหรือข้อความที่เสนอลำดับที่ 2 เกี่ยวกับเรื่อง ข้อกำหนดในการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ/กฎหมาย

สาระหรือข้อความที่เสนอ :

หากบทบัญญัติใดจำเป็นต้องออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ/กฎหมาย ควรมีข้อกำหนดระยะเวลาและหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการออกกฎหมายอย่างชัดเจน ทั้งนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ/กฎหมายที่ควรพิจารณาการตรากฎหมายอย่างเร่งด่วน ได้แก่ พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน พระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม และพระราชบัญญัติการเจรจาจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ

เหตุผลประกอบ :

- 1) **พระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชน:** แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้รับรองสิทธิของประชาชนและหน้าที่ของรัฐที่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน (ตามมาตรา 59 มาตรา 76 และมาตรา 79) แต่สิทธิเหล่านี้ไม่สามารถใช้บังคับได้ในทางปฏิบัติอันเนื่องมาจากการขาดการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ/กฎหมาย แม้รัฐบาลจะได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 (แทนการออกกฎหมายรองรับมาตราเหล่านี้) แต่ระเบียบนี้เป็นเพียงคำสั่งทางบริหารและมีจุดอ่อนหลายประการ เช่น ข้อกำหนดให้รัฐจัดกระบวนการรับฟังความเห็นนั้นครอบคลุมเฉพาะการตัดสินใจระดับโครงการ ไม่ครอบคลุมถึงการตัดสินใจระดับนโยบาย ข้อกำหนดที่ให้ “หน่วยงานของรัฐที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการของรัฐที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชนต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนเริ่มดำเนินการ” (ข้อ 5 วรรคสอง) เปิดช่องให้การพิจารณาว่า โครงการดังกล่าวมี “ผลกระทบอย่างรุนแรง” หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับดุลพินิจของหน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการ ปัจจุบัน มีความพยายามของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ได้ยกร่าง พ.ร.บ. ฉบับนี้แต่ยังขาดการประมวลยกร่างร่วมกัน และขาดแรงผลักดันทางการเมือง ทำให้ พ.ร.บ. นี้ ยังไม่สามารถเกิดขึ้นได้
- 2) **พระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม:** มาตรา 56 วรรคสองในรัฐธรรมนูญปี 2540 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ความเห็นประกอบการศึกษาและประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง แต่เช่นเดียวกับมาตราอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรานี้ขาดอำนาจบังคับใช้ อันเนื่องมาจากไม่มีการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ/กฎหมาย ทั้งนี้ ก่อนที่จะมีการยกร่างกฎหมายนี้ ควรปรับปรุงเนื้อหาในมาตรา 56 วรรคสองนี้ โดยขยายบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้เป็นองค์การอิสระที่มีสถานะทางกฎหมาย ทำหน้าที่ให้ความเห็นต่อนโยบายและโครงการ

สาธารณะ และเป็นกลไกรองรับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นทางการ รวมทั้งส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถดำเนินกระบวนการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบัน หลายหน่วยงานได้ศึกษาและยกร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อม แต่ยังไม่มีการผลักดันในระดับกระทรวง ทั้งนี้ ข้อเสนอเรื่องพระราชบัญญัติองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมควรพิจารณาควบคู่ไปกับข้อเสนอร่างพระราชบัญญัติการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย

- 3) พระราชบัญญัติการเจรจาจัดทำความตกลงระหว่างประเทศ: จากการประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเจรจาและจัดทำข้อตกลงการค้าเสรี (FTA) ไทย-สหรัฐอเมริกาภายใต้โครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมซึ่งมีเครือข่ายองค์กรร่วมดำเนินงานโครงการ ได้แก่ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และโครงการยุทธศาสตร์นโยบายฐานทรัพยากรในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องนี้อยู่ในระดับที่ต่ำมาก โดยพบจุดอ่อนทั้งในส่วนของกฎหมายและการดำเนินงานของรัฐ ดังนั้น ควรมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่กำหนดให้ต้องมีการออกพระราชบัญญัติการเจรจาการค้าระหว่างประเทศเพื่อเป็นกรอบกติการ่วมกันของสังคมและเป็นกรอบกฎหมายที่รัฐบาลจะต้องยึดถือปฏิบัติเพื่อให้การเจรจาและการตัดสินใจเป็นไปอย่างมีธรรมาภิบาลโดยเปิดให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลการเจรจาและเปิดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางต่อผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

- ☐ ประเด็นแก้ไขในภาพรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ
- ☒ ประเด็นการมีส่วนร่วมอยู่ในหมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 59 และหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 76 และมาตรา 79
- ☒ ประเด็นองค์การอิสระด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในหมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 56
- ☒ ประเด็นการเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ควรเพิ่มเติมในหมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยควรแก้ไข/เพิ่มเติมข้อความในมาตรา 76

ลงลายมือชื่อ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550

แบบฟอร์มเสนอสาระหรือข้อความสำหรับบรรจุในร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
(เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสาระหรือข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร. สนิท อักษรแก้ว **ตำแหน่ง/สังกัด** ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย 16/151 ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทรศัพท์ 02-503-3333 ต่อ 501 โทรสาร 02-504-4826-8 อีเมลล์ sanit@tei.or.th และ somrudee@tei.or.th

☐ เสนอในฐานะส่วนตัว ☒ **เสนอในนามของผู้แทนเครือข่ายองค์กร** ได้แก่ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ข้อเสนอจากเวทีระดมความคิดเห็น เรื่อง “มิติสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญใหม่กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” วันที่ 22 มกราคม 2550 และจากผลการศึกษาของโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม)

สาระหรือข้อความที่เสนอลำดับที่ 3 เกี่ยวกับเรื่อง การเพิ่มหมวดที่ว่าด้วยสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยแยกออกมาจากหมวดที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทยเพื่อเพิ่มความตระหนักของทุกภาคส่วนในเรื่องสิ่งแวดล้อมและสิทธิในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สาระหรือข้อความที่เสนอ : ควรแยกหมวดที่ว่าด้วยสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมออกมาต่างหาก โดยควรมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

- (1) ควรให้คำนิยามของคำว่า เช่น ชุมชน ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม และทรัพยากรร่วม เป็นต้น
- (2) ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับ**สิทธิการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน** (community) โดยพิจารณาจากเนื้อหาสาระในมาตรา 46 (สิทธิชุมชน) และมาตรา 79 (การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน) ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวควรรับรองกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรของปัจเจกบุคคลและชุมชนให้ชัดเจน เพิ่มเติมจากเรื่องสิทธิในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว และควรขยายขอบเขตของ**สิทธิชุมชน**ให้ครอบคลุมถึงสิทธิในการฟ้องหน่วยงานของรัฐโดยปรับปรุงเนื้อหาในมาตรา 46 หรือเพิ่มคำว่า “และชุมชน” ในมาตรา 56 วรรค 3 “สิทธิของบุคคลและชุมชน ที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐ เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายบัญญัติ”
- (3) ควรปรับปรุงบทบัญญัติในมาตรา 170 โดยกำหนดให้สภานิติบัญญัติออกแบบกระบวนการพิจารณาเป็นพิเศษ เช่น ให้ประชาชนเป็นกรณีการร่วมในการพิจารณาร่างกฎหมาย และหากมีการแก้ไขเพิ่มเติมจนเนื้อหาสาระแตกต่างไปจากเจตนารมณ์ของร่างกฎหมายเดิมควรจัดให้มีกระบวนการลงประชามติในส่วนที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมนั้นๆ หรือร่างกฎหมายทั้งฉบับ
- (4) ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน โดยปรับปรุงแก้ไขเนื้อหาในมาตรา 46 ด้วยการนำเนื้อหาในมาตรา 290 มารวมไว้ เพื่อรับรองสิทธิขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**ร่วมกับชุมชน**ในการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (5) ควรกำหนด**สิทธิการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรร่วม** (common property) และกำหนดกรรมสิทธิ์ในทรัพยากรร่วมให้ชัดเจนโดยอาจแสดงเป็นรูปแบบกรรมสิทธิ์ประเภทใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องทรัพยากรสาธารณะประโยชน์ เช่น ที่ดินสาธารณะที่ไม่ใช่ของรัฐ
- (6) ควรกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับ**สิทธิการแสดงความคิดเห็นของประชาชน** โดยได้รับความคุ้มครอง ได้รับอำนวยความสะดวกในการแสดงความคิดเห็นจากหน่วยงานรัฐ ตลอดจนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถให้เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม

เหตุผลประกอบ :

- 1) สิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติยังไม่สมบูรณ์ ประเด็นปัญหาโดยสรุปมีดังนี้
- (1) คำที่เกี่ยวข้องกับสิทธิชุมชนมีผู้ให้คำนิยามที่แตกต่างกัน และยังหาข้อสรุปที่ตรงกันมิได้ทำให้เกิดปัญหาในการตีความ
 - (2) สิทธิการครอบครองและจัดการทรัพยากรยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเรื่องทรัพย์สินสาธารณะประโยชน์ เช่น ที่ดินสาธารณะที่ไม่ใช่ของรัฐ ทำให้ในทางปฏิบัติต้องใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการแก้ปัญหา ซึ่งยังไม่มีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาเพราะเป็นกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมต่อประชาชน
 - (3) การรับรองสิทธิของประชาชนในการเข้าชื่อ 50,000 คน ตามมาตรา 170 ไม่ได้สนับสนุนสิทธิของประชาชนอย่างแท้จริง เนื่องจากบทบัญญัตินี้อยู่ในรัฐธรรมนูญส่วนที่ 5 บทที่ใช้แก่สภาทั้ง 2 ทำให้การตัดสินใจว่าจะออกกฎหมายนี้หรือไม่ขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติและในบางครั้งพบว่า สภาได้แก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาของร่างกฎหมายผิดไปจากร่างของประชาชนอย่างมาก กฎหมายที่ได้ผ่านกระบวนการพิจารณาและเห็นชอบจากประชาชนแล้วสมควรได้รับการยอมรับให้เป็นกฎหมายได้และมีกระบวนการพิจารณาพิเศษที่เอื้อต่อการออกกฎหมายของประชาชน
 - (4) ประชาชนยังไม่มีสิทธิการแสดงความคิดเห็นเท่าที่ควร และไม่สามารถเรียกร้องสิทธิของผู้ได้รับผลกระทบได้ ที่ผ่านมาพบว่า ประชาชนที่มาชุมนุมเรียกร้องสิทธิจะถูกตั้งข้อหาและมีคดีความอาญาเกิดขึ้น
 - (5) แม้จะมีการรับรองสิทธิดังกล่าวให้กับชุมชน (มาตรา 46) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 290) แต่กลับไม่มีการบังคับใช้ในทางปฏิบัติเพราะไม่มีการออกกฎหมายลูก/กฎหมายที่เกี่ยวข้องที่จะมากำหนดรายละเอียด อีกทั้งสิทธิหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ (มาตรา 290) มิได้อยู่ในหมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย แต่อยู่ในหมวด 9 การปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ถูกบดบังด้วยประเด็นการกระจายอำนาจทางการปกครอง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ไม่ได้ครอบคลุมถึงอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการดูแลสิ่งแวดล้อมตามที่ระบุในมาตรา 290
 - (6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีการผูกขาดอำนาจทางการเมือง ไม่ให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติเท่าที่ควร อปท. หลายพื้นที่มีปัญหาความขัดแย้งกับประชาชน และมีปัญหาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่าง อปท. ด้วยกันเอง

☐ ประเด็นแก้ไขในภาพรวมของรัฐธรรมนูญฉบับ

☒ ประเด็นภายในหมวดสิทธิการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่

หมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 46 และมาตรา 56

หมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 79

หมวดที่ 6 ส่วนที่ 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 170

หมวดที่ 9 การปกครองส่วนท้องถิ่น ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 290

ลงลายมือชื่อ

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550

แบบฟอร์มเสนอสาระหรือข้อความสำหรับบรรจุในร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
(เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสาระหรือข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร. สนิท อักษรแก้ว **ตำแหน่ง/สังกัด** ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย 16/151 ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทรศัพท์ 02-503-3333 ต่อ 501 โทรสาร 02-504-4826-8 อีเมลล์ sanit@tei.or.th และ somrudee@tei.or.th

☐ เสนอในฐานะส่วนตัว ☒ **เสนอในนามของผู้แทนเครือข่ายองค์กร** ได้แก่ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ข้อเสนอจากเวทีระดมความคิดเห็น เรื่อง “มิติสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญใหม่กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” วันที่ 22 มกราคม 2550 และจากผลการศึกษาของโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม)

สาระหรือข้อความที่เสนอลำดับที่ 4 **เกี่ยวกับเรื่อง** การเพิ่มเติม/แก้ไขสิทธิการฟ้องร้องคดีสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน

สาระหรือข้อความที่เสนอ :

- (1) ควรบัญญัติให้มีศาลสิ่งแวดล้อม เพื่อทำหน้าที่พิจารณาตีความด้านสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ โดยศาลนี้ควรตีความบทบัญญัติโดยยึดตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญเป็นหลัก เพื่อสร้างความไว้วางใจและการยอมรับจากประชาชน
- (2) ควรกำหนดสิทธิการฟ้องร้องคดีสิ่งแวดล้อมของประชาชนให้ชัดเจน โดยปรับปรุงเนื้อหาในมาตรา 56 วรรคท้ายให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น ฟ้องต่อศาลใด
- (3) ควรกำหนดสิทธิของประชาชนในการฟ้องร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง โดยปรับปรุงจากมาตรา 28 วรรค 2 และมาตรา 56 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เพื่อให้ประชาชนสามารถรักษาสหิตตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้อย่างแท้จริง
- (4) สิทธิเสนอเรื่องร้องทุกข์ควรกำหนดกรอบเวลาการพิจารณาให้ชัดเจน ปรับปรุงจากมาตรา 61 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พร้อมทั้งกำหนดกรอบเวลาและหน่วยงานรับผิดชอบในการออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ/กฎหมาย
- (5) ควรบัญญัติขยายความคำว่า “ผู้เสียหาย” ที่สามารถฟ้องศาลปกครองได้ให้มีความหมายที่กว้างขวางมากขึ้นกว่าการเป็นผู้เสียหายโดยตรง ทั้งนี้ ควรให้ประชาชนทั่วไป องค์กรต่างๆ สามารถฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมได้ และมีได้เป็นผู้เสียหายโดยตรง

เหตุผลประกอบ :

สิทธิของบุคคลในการฟ้องร้องทางศาลตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีข้อจำกัดหรือความไม่ชัดเจนบางประการ ได้แก่

- สิทธิการฟ้องคดีในศาลตามมาตรา 28 วรรค 2 ของรัฐธรรมนูญ ขาดความชัดเจนในการตีความสิทธิในการฟ้องคดี เมื่อบุคคลถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ นักกฎหมายบางส่วนและศาลยังให้ความสำคัญกับกฎหมายที่มีสถานะต่ำกว่ารัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ในมาตรา 28 วรรค 2 ยังไม่มีการระบุให้ชัดเจนว่าสามารถใช้สิทธิต่อสู้คดีในศาลใดได้ ซึ่งองค์กรที่เหมาะสมควรเป็นศาลรัฐธรรมนูญ แต่ที่ผ่านมา ศาลรัฐธรรมนูญมีข้อจำกัดด้านวิธีการตรวจสอบ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้บุคคลเฉพาะกลุ่มมีสิทธิร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา บุคคลเหล่านั้น ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี ศาล และผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา ทำให้ประชาชนไม่สามารถยื่นฟ้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง
- สิทธิการฟ้องคดีสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 56 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ยังไม่มีกฎหมาย

ประกอบรัฐธรรมนูญ/กฎหมายรองรับ และมีปัญหาติดขัดที่อำนาจฟ้องร้องและกระบวนการพิจารณาต้องอาศัยตามกฎหมายอื่น เช่น กฎหมายแพ่งและอาญา ซึ่งระบุให้บุคคลที่จะฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมได้ต้องเป็นผู้เสียหายโดยตรงและต้องพิสูจน์ความเสียหายของตนเองก่อน ซึ่งไม่เอื้อให้ประชาชนสามารถใช้สิทธิฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมได้โดยสมบูรณ์

- สิทธิในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ตามมาตรา 61 ของรัฐธรรมนูญ ขาดความชัดเจนเรื่องการแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบภายในเวลาอันควร เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติรองรับเรื่องนี้ มาตรา 56 วรรคท้าย รองรับสิทธิฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมโดยปัจเจกบุคคล เป็นการขยายอำนาจในการฟ้องของประชาชน เพิ่มเติมจากอำนาจในการฟ้องโดยองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม ตามมาตรา 8(5) แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 นั้น อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวข้างต้นเป็นสิทธิที่จะต้องไปตรากฎหมายกำหนดรายละเอียดก่อน ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีคดีฟ้องร้องไปสู่ศาลและมีการอ้างเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าว ศาลมักจะตัดสินยกฟ้องโดยอ้างเหตุผลว่ายังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในเรื่องนั้นๆ อีกทั้งยังไม่มีการออกกฎหมายมารองรับมาตรา 56 วรรคท้าย อีกทั้ง ศาลปกครองยังไม่ยอมรับการฟ้องในนามองค์กรเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ

☐ เป็นประเด็นแก้ไขในภาพรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

☒ การตั้งศาลสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นเพิ่มเติมในหมวดที่ 8 สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

☒ การฟ้องร้องและการละเมิดเสรีภาพประชาชนเป็นประเด็นเพิ่มเติมในหมวดที่ 3 สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 28 มาตรา 56 และมาตรา 61

ลงลายมือชื่อ วศ. อุดม วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550

แบบฟอร์มเสนอสาระหรือข้อความสำหรับบรรจุในร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
(เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสาระหรือข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร. สนธิ อักษรแก้ว **ตำแหน่ง/สังกัด** ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย 16/151 ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทรศัพท์ 02-503-3333 ต่อ 501 โทรสาร 02-504-4826-8 อีเมล sanit@tei.or.th และ somrudee@tei.or.th

☐ เสนอในฐานะส่วนตัว ☒ เสนอในนามของผู้แทนเครือข่ายองค์กร ได้แก่ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ข้อเสนอมานจากเวทีระดมความคิดเห็น เรื่อง “มติสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญใหม่กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” วันที่ 22 มกราคม 2550 และจากผลการศึกษาของโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม)

สาระหรือข้อความที่เสนอลำดับที่ 5 เกี่ยวกับเรื่อง การแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญใหม่

สาระหรือข้อความที่เสนอ :

ควรบัญญัติในหมวด 5 เรื่องนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญตามหมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยกำหนดกรอบเวลาและหน่วยงานรับผิดชอบในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเหล่านี้ไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ พ.ศ. 2540 และกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการอนุมัติ อนุญาต หรือให้สัมปทานโครงการหรือกิจกรรมที่คาดว่าจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 พระราชบัญญัติขุดดินถมดิน พ.ศ. 2543 เป็นต้น ยกตัวอย่างประเด็นแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีประเด็นที่ควรแก้ไข ได้แก่ เพิ่มสัดส่วนนักวิชาการในคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพิ่มบทบาทกองทุนสิ่งแวดล้อมด้านการป้องกันและเยียวยาความเสียหายจากมลพิษ เพิ่มเติมเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้เชื่อมโยงกับระบบภูมิเวศไม่ยึดติดกับขอบเขตการปกครอง ทบทวนการจัดทำรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมเพื่อให้เป็นไปเพื่อการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและการประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบาย และการกำหนดอายุรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA)

- พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการ พ.ศ. 2540 มีประเด็นควรแก้ไข ได้แก่ เพิ่มบทลงโทษหากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และการจัดตั้งคณะกรรมการกลางเพื่อจัดทำเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ชัดเจน

เหตุผลประกอบ :

ที่ผ่านมา แม้รัฐบาลมีนโยบายที่จะปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่ายังไม่มีมีการดำเนินการแก้ไขกฎหมายอย่างจริงจัง ในขณะที่ภาคประชาชนมีความตื่นตัว เรียกร้องสิทธิ และต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในทุกระดับตามที่ได้รับการคุ้มครองและรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญปี 2540 แต่หน่วยงานภาครัฐยังคงยึดถือการปฏิบัติตามกรอบกฎหมายเดิมที่เป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรนั้นๆ หรือระเบียบกฎหมายลำดับรองที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกฎหมายสิ่งแวดล้อมและกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการอนุมัติ อนุญาต หรือให้สัมปทานโครงการที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะรวมศูนย์ สังการ มิได้เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน

อำนาจการตัดสินใจนโยบายสาธารณะ จึงเป็นสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐและภาคประชาชนขึ้น
ในหลายกรณีเนื่องจากต่างยึดถือกรอบกฎหมายที่ต่างกัน

- ☐ เป็นประเด็นแก้ไขในภาพรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ
- ☒ เป็นประเด็นเพิ่มเติมในหมวด 5 นโยบายพื้นที่แห่งรัฐ
- ☒ เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหมวด 3 สิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย

ลงลายมือชื่อ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550

แบบฟอร์มเสนอสาระหรือข้อความสำหรับบรรจุในร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
(เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสาระหรือข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร. สนิท อักษรแก้ว ตำแหน่ง/สังกัด ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย 16/151 ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทรศัพท์ 02-503-3333 ต่อ 501 โทรสาร 02-504-4826-8 อีเมลล์ sanit@tei.or.th และ somrudee@tei.or.th

☐ เสนอในฐานะส่วนตัว ☒ เสนอในนามของผู้แทนเครือข่ายองค์กร ได้แก่ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ข้อเสนอจากเวทีระดมความคิดเห็น เรื่อง “มติสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญใหม่กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” วันที่ 22 มกราคม 2550 และจากผลการศึกษาของโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม)

สาระหรือข้อความที่เสนอลำดับที่ 6 เกี่ยวกับเรื่อง เศรษฐกิจที่เป็นธรรมและการทำความตกลงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

สาระหรือข้อความที่เสนอ :

- ควรแก้ไขคำว่า “เศรษฐกิจเสรี” ตามมาตรา 87 แก้ไขเป็น “เศรษฐกิจที่เป็นธรรม” หรือใช้คำกลางๆ แทน เพื่อให้มีทางเลือกในการพัฒนานโยบายและระบบเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับประเทศไทยมากขึ้น
- ควรเพิ่มเติมเงื่อนไขและข้อบัญญัติที่ชัดเจน เรื่อง การเจรจาทำความตกลงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ว่าต้องผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบของรัฐสภาก่อนที่จะไปเจรจาลงนามหรือให้สัตยาบันผูกพันโดยไม่มีข้อยกเว้น

เหตุผลประกอบ :

- มาตรา 87 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ระบุว่า “รัฐต้องสนับสนุนเศรษฐกิจแบบเสรีโดยอาศัยกลไกตลาด...” ซึ่งเป็นการสนับสนุนที่ขัดกับทางสายกลางหรือหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 และเป็นการปิดกั้นทางเลือกอื่นๆ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศ
- ผลการศึกษากฎหมาย FTA ไทย-สหรัฐอเมริกา ชี้ให้เห็นว่า ความคลุมเครือของบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ “เขตอำนาจแห่งรัฐ” ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 224 วรรค 2 ทำให้เกิดปัญหาในการตีความและได้เปิดช่องให้รัฐบาลสามารถดำเนินการตัดสินใจให้ความเห็นชอบในความตกลงโดยไม่ต้องเสนอให้รัฐสภาพิจารณาให้ความเห็นชอบตามมาตรา 224 โดยให้เหตุผลว่า การทำความตกลง FTA มิได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง “เขตอำนาจแห่งรัฐ” ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 224 วรรค 2

☐ เป็นประเด็นแก้ไขในภาพรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

☒ เป็นประเด็นควรแก้ไขในหมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 87

☒ เป็นประเด็นควรแก้ไขในหมวดที่ 7 คณะรัฐมนตรีของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 224 วรรค 2

ลงลายมือชื่อ สนิท อักษรแก้ว วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550

แบบฟอร์มเสนอสาระหรือข้อความสำหรับบรรจุในร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
(เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสาระหรือข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร. สนิท อักษรแก้ว **ตำแหน่ง/สังกัด** ประธานสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย 16/151 ต. บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทรศัพท์ 02-503-3333 ต่อ 501 โทรสาร 02-504-4826-8 อีเมลล์ sanit@tei.or.th และ somrudee@tei.or.th

☐ เสนอในฐานะส่วนตัว ☒ เสนอในนามของผู้แทนเครือข่ายองค์กร ได้แก่ สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย สถาบันพระปกเกล้า และสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (ข้อเสนอมุ่งเน้นเรื่อง “มติสิ่งแวดล้อมในรัฐธรรมนูญใหม่กับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง” วันที่ 22 มกราคม 2550 และจากผลการศึกษาของโครงการธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม)

สาระหรือข้อความที่เสนอลำดับที่ 7 **เกี่ยวกับเรื่อง** การจัดการความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สาระหรือข้อความที่เสนอ :

ควรบัญญัติแนวทางการจัดการปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน เช่น โดยให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง อาทิ การกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มแรก

เหตุผลประกอบ :

ที่ผ่านมา ปัญหาความขัดแย้งในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้ทวีความรุนแรงและเกิดขึ้นในพื้นที่ท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศ ยกตัวอย่างเช่น กรณีความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรแร่โปแตส จังหวัดอุดรธานี กรณีความขัดแย้งในการจัดการทรัพยากรน้ำภาคตะวันออก กรณีมลพิษอุตสาหกรรมที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และกรณีท่อก๊าซไทยมาเลเซียที่ภาคใต้ เป็นต้น แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ไม่ได้ระบุการจัดการระดับข้อพิพาทหรือการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งไว้ ดังนั้น ในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้จึงถือเป็นโอกาสที่ดีที่ควรกำหนดกรอบแนวทางการจัดการความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นได้ต่อไป

☐ เป็นประเด็นแก้ไขในภาพรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

☒ เป็นประเด็นเพิ่มเติมในหมวดที่ 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยนำประเด็นเรื่องการจัดการความขัดแย้งไปเพิ่มเป็นมาตราใหม่เรียงต่อจากมาตรา 46

ลงลายมือชื่อ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550

แบบฟอร์มเสนอสาระหรือข้อความสำหรับบรรจุในร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
(เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสาระหรือข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร. สนิท อักษรแก้ว **ตำแหน่ง/สังกัด** เลขาธิการมูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย 16/151 ต. บางพูด อ. ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทรศัพท์ 02-503-3333 ต่อ 501 โทรสาร 02-504-4826-8 อีเมลล์ sanit@tei.or.th และ somrudee@tei.or.th

☐ เสนอในฐานะส่วนตัว ☒ เสนอในนามของผู้แทนเครือข่ายองค์กร ได้แก่ กองทุนสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย และกลุ่มสถาปนิกเครือข่ายอนุรักษ์

สาระหรือข้อความที่เสนอลำดับที่ 8 เกี่ยวกับเรื่อง สิทธิในการรักษามรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง

สาระหรือข้อความที่เสนอ :

ปรับปรุงแก้ไขมาตรา 46 หรือเพิ่มมาตราใหม่โดยให้มีเนื้อหาสาระดังนี้ “ประชาชนในท้องถิ่นมีศักดิ์และสิทธิในการรักษาปกป้องและสืบสานมรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง โดยรัฐต้องอำนวยความสะดวกให้ประชาชน สามารถมีกลไก และเครื่องมือทั้งทางกฎหมายและภาษีมาใช้ในการปกป้องรักษาและสืบสาน”

ทั้งนี้ จำเป็นต้องมีการออกกฎหมายลูก/กฎหมายกำหนดค่านิยมและความหมายต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับมรดกวัฒนธรรมและธรรมชาติ ให้สอดคล้องกับ Thailand Cultural Heritage Charter รวมทั้ง ต้องมีกฎหมายลูก/กฎหมายที่ให้การรับรององค์กรภาคเอกชนที่เกิดจากการรวมตัวของท้องถิ่นเอง ให้ดำเนินงานสอดคล้องดูแลตามมาตรานี้ด้วย

เหตุผลประกอบ :

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีการระบุเรื่องมรดกวัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมอยู่เพียงมาตราเดียว คือ มาตรา 46 และไม่เคยมีการร่างกฎหมายลูก/กฎหมายรองรับแต่อย่างใด กฎหมายและการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมโดยตรงจากภาครัฐ มีอยู่ 2 แห่ง คือ กรมศิลปากร ซึ่งมีขอบเขตดูแลเพียงโบราณสถานที่เป็นมรดกวัฒนธรรม “ระดับชาติ” เท่านั้นซึ่งไม่เพียงพอ และกระทรวงวัฒนธรรมก็ยังไม่มีการออกกฎหมายรองรับเรื่องมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งกำลังจะถูกคุกคามโดยกระแสโลกาภิวัตน์และการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเขียนรัฐธรรมนูญ กฎหมายลูกและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ครอบคลุมมรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมของประเทศ โดยเริ่มตั้งแต่องค์ความรู้พื้นฐานทางวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นที่จำเป็นจะต้องเรียบเรียงขึ้นมาใหม่ ให้เหมาะสมกับปัจจุบัน

☐ เป็นประเด็นแก้ไขในภาพรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

☒ เป็นประเด็นในหมวดที่ 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่ง

☒ น่าจะแก้ไข/เพิ่มเติมข้อความในมาตรา 46__

☐ น่าจะเพิ่มเป็นมาตราใหม่เรียงต่อจากมาตรา __

ลงลายมือชื่อ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550

แบบฟอร์มเสนอสาระหรือข้อความสำหรับบรรจุในร่างรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน
(เป็นการแก้ไขหรือเพิ่มเติมสาระหรือข้อความในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540)

ข้าพเจ้า ศาสตราจารย์ ดร. สนิท อักษรแก้ว **ตำแหน่ง/สังกัด** เลขาธิการมูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย 16/151 ต. บางพูด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี โทรศัพท์ 02-503-3333 ต่อ 501 โทรสาร 02-504-4826-8 อีเมลล์ sanit@tei.or.th และ somrudee@tei.or.th

☐ เสนอในฐานะส่วนตัว ☒ เสนอในนามของผู้แทนเครือข่ายองค์กร ได้แก่ กองทุนสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม มูลนิธิสิ่งแวดล้อมไทย และกลุ่มสถาปนิกเครือข่ายอนุรักษ์

สาระหรือข้อความที่เสนอลำดับที่ 9 เกี่ยวกับเรื่อง สิทธิในการมีส่วนร่วมกำหนดมรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

สาระหรือข้อความที่เสนอ :

เพิ่มมาตราใหม่ในหมวดที่ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยให้มีเนื้อหาสาระดังนี้

(วรรคแรก) “ประชาชนมีสิทธิร่วมกันระบุว่าสิ่งใดคือ มรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นที่ควรรักษาไว้และสืบสานต่อยอดให้เกิดความยั่งยืน โดยมีแนวทางในการนำไปปฏิบัติโดยท้องถิ่นเอง โดยประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันลงลายมือชื่อ ไม่ต่ำกว่า 1,000 คนในกรณีเป็นมรดกระดับตำบล-หมู่บ้าน, ไม่ต่ำกว่า 5,000 คน ในกรณีเป็นมรดกระดับอำเภอ, ไม่ต่ำกว่า 20,000 คน ในกรณีเป็นมรดกระดับจังหวัด เพื่อให้สามารถ (1) เรียกร้องให้รัฐออกกฎหมายป้องกันมรดกวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนได้ (Heritage Zone) ภายในระยะเวลา..... (2) ปรับปรุงหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง กฎหมายระเบียบปฏิบัติให้เหมาะสมกับเวลาในปัจจุบัน

(วรรคสอง) “เพื่อให้เกิดการรักษาและสืบสานมรดกวัฒนธรรมในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่นใดๆ มีสิทธิร่วมกันจัดตั้งเป็นเครือข่ายกองทุนวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น เพื่อดูแลมรดกวัฒนธรรม (ตามวรรคแรก) ที่มีภาครัฐอุดหนุนงบประมาณ ตามความเห็นร่วมกัน”

(วรรคสาม) “การพัฒนาใดๆ ที่ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อมรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นนั้นๆ จนอาจเกิดการสูญเสียมรดกฯ นั้นๆ ไป พึงกระทำมิได้ หากมีผู้ใดละเมิดหรือละเลยไม่แจ้งต่อรัฐ จะต้องถูกดำเนินคดีตามกฎหมายที่ได้กำหนดไว้”

เหตุผลประกอบ :

(วรรคแรก) บทบัญญัตินี้มุ่งที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในระดับตำบลและหมู่บ้านมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการรักษามรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นไว้ โดยมีแนวคิดพื้นฐานที่เห็นว่า “รัฐ” ควรเป็นผู้ผลักดัน กำกับดูแล มิใช่เป็นผู้กำหนดเองจากส่วนกลางหรือจากตัวแทนภาครัฐในท้องถิ่นแต่ฝ่ายเดียว อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนให้เกิด Heritage Zone ในกฎหมายผังเมืองได้อีกทางหนึ่ง การมีบทบัญญัติในเรื่องนี้ จะช่วยสร้างความตระหนักของประชาชนในการรักษามรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นของ

ตนจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความห่วงใยในสิ่งที่ตนเองได้ร่วมกันกำหนดขึ้นมา ทั้งนี้ ควรมีการออกกฎหมาย/กฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดรายละเอียดในประเด็นต่อไปนี้

- ควรกำหนดหน่วยงานเจ้าภาพในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย
- กำหนดให้มีคณะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการอนุรักษ์และด้านการบริหารจัดการมรดกฯ เป็นที่ปรึกษา (Local heritage conservation committee) โดยในเบื้องต้นอาจพิจารณาจากรายชื่อที่จัดทำโดยสมาคมสถาปนิกสยาม และ International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) ไทย ร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น
- กำหนดให้กระทรวงวัฒนธรรมและท้องถิ่น ร่วมมือกันผ่านองค์กรเอกชนที่มีผู้รับรอง (กองทุนท้องถิ่นภายใต้สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้) รวบรวมองค์ความรู้มรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นหมวดหมู่ และเปลี่ยนแปลงได้ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบ
- กำหนดให้มีการเรียนในหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ
- กำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์รวบรวมและวิจัยด้านวัฒนธรรมของประเทศโดยอาจจะให้อยู่ในความรับผิดชอบของสภาวิจัยแห่งชาติสาขาปรัชญา หรือเครือข่ายสาขาวิชามนุษยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ หรือ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (สปร.) เพื่อให้เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้ด้านวัฒนธรรมและการจัดทำแผนที่เอกลักษณ์วัฒนธรรม เป็นเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มความสามารถในการอธิบายถึงที่มาที่ไปของเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยที่มีข้อบ่งชี้ทางวัฒนธรรมของไทย ที่มีข้อบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์กำกับ ซึ่งจะต้องพิจารณากำหนดรายละเอียดต่อไป

(วรรคสอง) ตามสิทธิพื้นฐานของประชาชนในท้องถิ่นที่มีมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองโดยถือเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ควรมีค่าดูแลรักษา โดยเรียกเก็บเป็นภาษีจากธุรกิจภาคการท่องเที่ยว การบริการที่เกี่ยวข้อง รวมถึงธุรกิจการลงทุนในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อมรดกวัฒนธรรม-ศิลปวัฒนธรรมในท้องถิ่นนั้นๆ

(วรรคสาม) เพื่อป้องกันการสูญเสียมรดกวัฒนธรรมจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนเอง จำเป็นต้องเขียนกฎหมาย/กฎหมายที่เกี่ยวข้องบังคับไว้และมีบทลงโทษที่เหมาะสม

ทั้งนี้ ควรมีการผลักดันการออกกฎหมาย/กฎหมายที่เกี่ยวข้องเสนอมาข้างต้นโดยเร็ว เพื่อให้สามารถนำมาบังคับใช้ได้ภายในระยะเวลา 1 ปี ก่อนที่ประเทศจะสูญเสียมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่นไปมากกว่านี้

☐ เป็นประเด็นแก้ไขในภาพรวมของรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ

☒ เป็นประเด็นในหมวดที่ 3 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่ง

☐ น่าจะแก้ไข/เพิ่มเติมข้อความในมาตรา ____

☒ น่าจะเพิ่มเป็นมาตราใหม่เรียงต่อจากมาตรา 46

ลงลายมือชื่อ วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550